

บทคัดย่อ

โครงการ “การพัฒนาฐานข้อมูลป่าชุมชนและป่าฟื้นฟู จังหวัดน่าน เพื่อวิเคราะห์พื้นที่การคงอยู่และสูญหาย” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและวิเคราะห์ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ป่าชุมชน และพื้นที่ป่าที่ได้รับการฟื้นฟู ที่สามารถแสดงรายละเอียดถึงตำแหน่งที่ตั้ง ระดับความสูง ขอบเขตพื้นที่ และความสัมพันธ์กับแหล่งน้ำ รวมถึงพลวัตของป่าชุมชนที่ครอบคลุมพื้นที่ 15 อำเภอของจังหวัดน่าน ระหว่างปี พ.ศ. 2530 – 2560 โครงการได้ดำเนินงานร่วมกับโครงการ “การเสริมสร้างและฟื้นฟูพลังเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน” โดยสนับสนุนภาพถ่ายดาวเทียมไทยโชติปี พ.ศ. 2561 ที่ได้รับการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนเชิงเรขาคณิตเรียบร้อยแล้ว เพื่อใช้ประกอบการการสำรวจภาคสนาม ซึ่งสามารถพัฒนาฐานข้อมูลป่าชุมชนได้จำนวน 1,841 แห่ง คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 1.18 ล้านไร่ ในพื้นที่ 94 ตำบล จากทั้งหมด 99 ตำบล ข้อมูลที่ได้ประกอบด้วยคุณลักษณะและรายละเอียด (attribute) ได้แก่ ชื่อป่า หมู่บ้าน หมู่ที่ ตำบล อำเภอ และพื้นที่ (ไร่) จากนั้นโครงการได้ทำการวิเคราะห์ขอบเขตป่าชุมชนร่วมกับข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม Landsat ช่วงปี พ.ศ. 2530 – ปี พ.ศ. 2560 เพื่อศึกษาพลวัตของพื้นที่ป่าชุมชน ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ป่าชุมชนปัจจุบัน คือป่าไม้ที่ยังคงสภาพป่ามากกว่า 30 ปี มิได้มีการเพิ่มขึ้นหรือลดลง ในส่วนของการวิเคราะห์การคงอยู่และการสูญหายไปของป่าชุมชน โดยเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ.2544 ที่ได้จากกรมพัฒนาที่ดิน กับภาพถ่ายดาวเทียมไทยโชติปี พ.ศ.2561 ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ป่าชุมชนปัจจุบันบางแห่ง พบว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากเดิมที่เป็นพื้นที่เกษตร (นาข้าว ไม้ยืนต้น และไร่หมุนเวียน) เป็นพื้นที่ป่าชุมชน ซึ่งหมายถึงมีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่าชุมชน

ในส่วนของการวิเคราะห์ขอบเขตป่าชุมชนร่วมกับขอบเขตป่าสงวนแห่งชาติ และขอบเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนตาม พ.ร.บ.ป่าชุมชน (ประกาศเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2562) พบว่าพื้นที่ป่าชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ประมาณ 91.12 % และเมื่อวิเคราะห์ร่วมกับขอบเขตอุทยานแห่งชาติ พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติประมาณ 37.76 % ทั้งนี้เนื่องจากมีความทับซ้อนกันของขอบเขตป่าสงวนแห่งชาติ และอุทยานแห่งชาติ นอกจากนี้โครงการได้ทำการวิเคราะห์ขอบเขตป่าชุมชนทั้ง 94 ตำบล ร่วมกับข้อมูลทางกายภาพพื้นที่ได้แก่ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นความสูง และเส้นทางน้ำ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการบริหารจัดการป่าชุมชน

สำหรับการศึกษาป่าที่ได้รับการฟื้นฟู โครงการได้รับข้อมูลจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน แล้วทำการวิเคราะห์ตำแหน่งที่ตั้งของป่าที่ได้รับการฟื้นฟู ผลการศึกษาพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 – 2561 มีการดำเนินโครงการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ของจังหวัดน่าน ของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนทั้งขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ซึ่งมีพื้นที่ดำเนินงานกระจายทั่วทั้งจังหวัดน่าน โดยมีพื้นที่ป่าที่ได้รับการฟื้นฟูประมาณ 89,000 ไร่

Abstract

The Development of Nan Community Forest and Forest Restoration Area for Analysis of Existing and Disappearance Project aimed to develop and analyze community forest and restoration forest database which can illustrate geographic location, elevation, area and their relationship to water resources. In addition, this research also included the study of community forest dynamic of 15 districts of Nan province during 1987 - 2017. This project collaborated with Strengthening and Empowering Community Forest Network in Nan Province project in which the geometric corrected satellite data from Thaichot satellite 2018 were supported the collaborated project for field survey and gather data of 1,841 community forest (1.18 million rai) from 94 sub districts of total 99 sub districts in Nan province. The data include attribute of community forest name, village name and number, sub district, district and area (rai). This project use such data to further analyze the community forest boundary using Landsat satellite data during 1987 – 2017 in order to study the dynamic of forest community area. Analysis result show that the present community forest is the existing forest for the past 30 years. Area was not increased or decreased during the year of analysis. The comparison of land use analysis in 2001 from Land Development Department and data from Thaichot satellite in 2018 were used to analyze existing and disappearance of community forest. Analysis result show that in some area there were land use change from agricultural area (paddy, orchard and rotation upland rice area) to community forest. This indicated the increasing of community forest area.

Analysis of community forest boundary with national reserved forest and national park boundary found that 91.12% of community forest fall into national reserved forest and 30.76% were in national park. The reason for the total area was not add up to 100% because some of the national reserved forest area overlayed on national park boundary. The analysis results can be used as supporting data for community forest registration management as Community Forest Act B.E. 2562 (2019). (Issued 24 May 2019). This project also analyze the community forest boundary of 94 sub district with the physical characteristic of the area included watershed, elevation

and stream flow direction. This analysis can be used for management of community forest.

The data of restoration forest were obtained from Nan provincial office for Natural Resources and Environment. This data were used for analysis of geographic location of each restored forest. The analysis found that during 2013 there were numbers of forest restoration projects from government organizations and public sections both large and small scale. The estimate total area of forest restoration were 89,000 rai.